

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum gratia Christi sit infinita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD QVARTVM dicendum, qd si ponatur anima Christi nō habere gratiā, tunc Christo conueniet beatitudo increata inquantū est filius naturalis, nō autē beatitudo creata, quā debetur filiis adoptiuis.

AD QVINTVM dicendum, quod Christus secundum diuinā naturam est bonus per essentiam, non autem secundum humanam naturam, & quantum ad hanc indiget participatione gratiā.

AD SEXTVM dicendum, quod lumen solis, & candelae ad idem ordinantur, non autem vnio diuinitatis ad animam Christi & personam per gratiam, & ideo non est simile.

AD SEPTIMVM dicendum, quod vnio diuinitatis ad animam Christi sufficit ad hoc quod est, non tamen sequitur quod vnio gratiā superflua, quia ad aliud ordinatur.

AD OCTAVVM dicendum, quod scientia nobilior & ignobilior ad idem ordinantur, scilicet ad cognitionem rei, non autem ita, est in proposito: unde ratio non sequitur.

AD NONVM dicendum, qd duplex est instrumentū, quoddam inanimatū quod agitur, & non agit, vt securis, & tale nō indiget habitu. Quoddā vero animatū, vt seruus quod agit & agitur, & hoc indiget habitu, & tale instrumentū ē humanitas diuinitatis.

AD X. dicendum, quod anima Christi unita erat plenitudo omnis boni ex ipsa personali verbi vnione, non tamen formaliter, sed personaliter, & ideo indigebat informari per gratiam.

AD IX. dicendum, qd anima vnita verbo personaliter nulla creatura est melior simpliciter loquēdo, sed secūdu quid nihil prohibet. Sicut enim eius corpore nobilior fuit color secundum quid, prout scilicet erat actus eius: ita & anima Christi melior est gratia eius, inquantum est perfectio ipsius.

AD XI. dicendum, quod gratia est similior quantū ad aliquid, inquantum comparatur ad animā Christi vt ad us ad potentia, & secundū hoc per gratiā anima Christi Deo conformabatur: sed quantum ad alia ipsa mens est similior, scilicet quantum ad naturales proprietates, in quibus Deum imitatur.

AD XII. dicendum sicut ad primum.

ARTICVLVS II.

Vtrum ad hoc, quod humana natura uerbo uiuere in persona, requiratur habitualis gratia.

3797.

Secundo queritur, utrum ad hoc qd humana natura uerbo uiuere in psona, requiratur habitualis gratia. Et uidetur qd nō. Prius em̄ est intelligere substantiā in esse suppositi, quā aliquod accidēs ei inherens: sed per vnionē humanā naturā cum uerbo cōstituitur humana natura in esse suppositi. cū ergo gratia sit accidēs, uidetur qd prius sit intelligere unionē humanā naturā ad uerbum quā gratiam, & ita gratia non requiritur ad unionem.

¶ 2. Præt. Humana natura est assumptibilis a uerbo inquantū est rōnalis: hoc autē non datur sibi per gratiā, ergo per gratiam nō disponitur ad unionē.

¶ 3. Præt. Anima ad hoc infunditur corpori, ut in ea perficiatur sciētia & uirtutibus, vt patet per Magistrū 2. distin. 2. lib. Senten. sed per prius uniuert uerbo, quā corpori anima Christi, alias sequeretur quod suppositum esset assumptum, nā ex vnione animā ad corpus constituitur suppositum. ergo prius est intelligere unionem animē Christi ad uerbum, quā sit intelligere gratiam in ipsa, & sic gratia ad unionem predictā non disponit.

Lib. 1. Sent. ex patra.

¶ 4. Præt. Inter naturā & suppositum nō cadit aliqui accidēs mediū: sed natura humana uniuert uerbo supposito. non ergo cadit ibi gratia sicut mediū disponens.

¶ 5. Præt. Natura humana uniuert uerbo non solū secūdu animā, sed etiā secūdu corpus, corpus autē non est gr̄e susceptiuū. ergo ad vnionē humanā naturā ad uerbū nō exigitur gratia sicut dispositio mediā.

¶ 6. Præt. Sicut dicit Aug. in Epistola ad Voluntianū. In his q̄ mirabiliter fiūt, tota ratio facti est potentia facientis: sed vnio humanā naturā ad diuinā est sup oīa mirabiliter facta. ergo non oportet ex parte facti aliquā dispositionē ponere, sed sufficit potentia facientis, & sic non requiritur aliqua gratia mediā.

SED CONTRA est, qd Aug. dicit, qd quicquid conuenit filio Dei per naturā, conuenit filio hominis per gratiā: sed esse Deū conuenit filio Dei per naturam: ergo & filio hoīs cōuenit per gratiā: cōuenit autē ei per vnionem. ergo ad vnionem requiritur gr̄a.

¶ 2. Præt. Excellentior est vnio in persona, quā in perfruitionem: sed ad hanc secundam vnionem requiritur gratia ergo & ad primam.

RESPON. Dicendū, qd habitualis gratia ad unionē predictā requiri potest itelligi dupliciter. Vno modo per modum principij causantis, & sic ponere vnionem in Christo esse factam per gratiam sonat hāeresim Nestorij, qui ponebat non aliter humanitatem esse in Christo uerbo vnitam, nisi secundū perfectam similitudinem gratiā. Alio modo per modum dispositionis, & hoc potest esse dupliciter

vel secundum modum dispositionis necessitatis, uel congruitatis. Necessitatis quidē, sicut calor est dispositio ad formā ignis, uel raritas: quia materia non potest esse ppria materia ignis, nisi intelligat cum calore, & raritate. Congruitatis uero, sicut pulchritudo est qdā dispositio ad matrimonium. Dicit ergo quidam, qd gr̄a habitualis est dispositio in modo necessitatis, quasi faciēs humanam naturā esse assumptibilem: sed istud non uerū. Nam gratia magis est finis assumptionis, qd dispositio ad assumptionē.

Dicit n. Damascenus, qd Christus ad hoc assumptus humanā naturā, ut eā curaret, quē quidē curauit per gratiā, unde gratia habitualis in Chro magis intelligitur ut effectus vnionis, quā ut preparatio ad vnionem. Et hoc significatur Ioa. 1. Vidimus eum quasi unigenitū a patre, plenum gratiē & ueritatis. Quasi ex hoc ipso plenitudo gr̄e Christi cōuenit qd est unigenitus patris per vnionē: & sic habitualis gr̄a nō intelligitur dispositio ad unionē nisi per modū congruitatis. Et per hunc modū habitualis gratia potest dici gratia vnionis, quāuis cōuenientius, & magis secūdu intentionē sanctorū, gratia unionis intelligatur ipsum esse in persona uerbi, qd humanā naturā absq; meritis precedētibus collatum est, ad qd non requiritur gratia habitualis, sicut ad fruitionem, quā in operatione consistit: nam habitus non est principium essendi, sed operandi.

Et per hoc patet solutio ad obiecia.

ARTICVLVS III.

Vtrum gratia Christi sit infinita.

Tertio queritur, utrum gratia Christi sit infinita. Et vt qd sic. Oē enim finitū est mensuratum: sed gratia Christi nō est mensurata, quia spiritus datus est Christo non ad mensuram, ut dicitur Ioa. 3. ergo gratia Christi est infinita.

¶ 2. Præt. Quolibet finito Deus pot̄ quilibet malis facere,

facere: sed Deus non potuisset maiore gratia dare Christo, ut Magister dicit .3. lib. dist. 13. ergo gratia Christi est infinita. Sed dicendum, quod hoc non dicitur pro tanto quod Deus non posset maiore gratia facere, sed quia anima Christi non poterat maiore recipere: erat enim tota capacitas eius gratia repleta.

¶ 3 Sed contra. Aug. dicit in lib. de natura boni, quod boni consistit in modo, specie, & ordine, & ubi haec tria magna sunt, ibi magni boni est: ubi parua, paruum. ergo secundum hoc quod crescit creatura aliqua in bonitate, secundum hoc & modus eius crescit, & per consequens eius capacitas mensura ampliatur. Nam modus mensura sequitur, ut Aug. dicit 3. super Gen. ad literam. Et ita quanto plus augetur gratia, tanto plus augetur capacitas in anima Christi.

¶ 4 Praet. Anselmus in lib. Cur Deus homo, probat quod oportuit Deum in carni, quia satisfactio pro natura humana non poterat fieri, nisi per meritum infinitum, quod non potest esse hominis puri. ex quo patet quod meritum hominis Christi fuit infinitum: sed causa meriti est gratia. ergo gratia Christi est infinita, quia a causa finita non potest egredi effectus infinitus.

¶ 5 Praet. Caritas uiatoris in infinitum augeri potest, quia quantumcumque homo in hac uita proficiat, semper potest in amplius proficere. si ergo gratia Christi esset finita, gratia alterius hominis posset tantum crescere, quod esset maior gratia Christi, & sic ille esset melior Christo, quod est inconueniens.

¶ 6 Praet. Aut capacitas animae Christi est finita, aut infinita: si infinita, & tota sua capacitas plena est, ergo habet gratiam infinitam. Si autem sit finita, quolibet autem finito potest Deus quodlibet maius facere, ergo potest facere maiorem capacitate, quam habeat anima Christi, & sic potest facere meliorem Christum, quod est absurdum. Sed dicendum, quod Deus posset facere maiorem capacitate quantum in se est, sed creatura non posset maiorem recipere.

¶ 7 Sed contra. Optima creatura distat a Deo in infinitum. ergo sunt infiniti gradus medij inter Deum & creaturam optimam, & sic qualibet bonitate, uel capacitate creata potest Deo facere meliorem.

¶ 8 Praet. Nullum finitum potest super infinita: sed gratia Christi poterat super infinita, poterat enim super salutem infinitorum hominum, & super abolitionem infinitorum peccatorum. ergo gratia Christi erat infinita.

RESPON. Dicendum, quod quod illa introducit occasione illorum uerborum, quae habentur Io. 3. Non ad mensuram dat Deus Spiritum: & ideo horum uerborum intellectum accipere oportet ad ueritatem praesentis quaestionis consideranda. Potest autem in primis occurrere talis intellectus uerborum dictorum, ut dicatur Spiritus non ad mensuram Christo datus, quia Spiritus sanctus, qui in se est infinitus, Christum repleuit per gratiam. Sed iste intellectus non est secundum intentionem litterarum. Nam uerba praemissa inducuntur ad distinguendum inter Christum, & Joannem, & omnes sanctos. ut gl. ibidem dicit. Secundum autem intellectum praedictum Christus quantum ad hoc non differt a creaturis. Nam Spiritus sanctus, qui est tertia persona Trinitate, & est in se infinitus, & quemlibet sanctorum inhabitat. Et ideo ponitur in gl. alius intellectus, ut pra-

dicta uerba referantur ad generationem aeternam, secundum quam pater dedit filio naturam infinitam, ut sic per Spiritum spiritualis natura diuina intelligatur. unde dicitur gloria ibidem, ut tantus sit filius, quantus & pater, & equalis. n. sibi genuit filium. Sed hic sensus uerbis sequentibus non concordat, quia subiungitur, Pater diligit filium, ut quasi dilectio patris ad filium ratione praedictae donationis intelligatur. Nec potest dici, quod dilectio sit ratio generationis aeternae, cum magis dilectio personalis ex generatio sit, dilectio autem essentialis ad uoluntatem pertinet. Non autem conceditur quod pater genuit filium uoluntate: & ideo ponitur in gl. alius intellectus, ut referat ad uisionem uerbi ad humanam naturam. Ipsum enim Dei uerbum, quod est diuina sapientia, singulis creaturis secundum aliquam determinatam mensuram communicatur, in quantum Deus per omnia opera sua suae sapientiae sparsit indicia, secundum illud Eccl. 1. Effudit Deus illam sapientiam, super omnia opera sua, & super omnem carnem secundum datum suum praebens illa diligentibus se. Sed humanae naturae in Christo ipsum uerbum absque mensura plenarie est unitum, ut sic per Spiritum, qui non est ad mensuram datus, ipsum Dei uerbum intelligatur. unde gl. ibidem dicit. Sicut pater plenus, & perfectus genuit uerbum, sic plenus, & perfectus est unitus humanae naturae. Sed hic etiam intellectus sequentibus uerbis non usquequaque concordat. Hec enim datio, de qua praemissa uerba loquuntur, filio facta esse ostendit cum subiungit, Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Per uisionem autem non est aliud datum filio, sed datum est homini ut sit filius. Et ideo proprie praedicta uerba uidentur ad gratiam habituale pertinere, in qua Spiritus sanctus anima Christi datus esse ostenditur praesupposita uisionem, per quam ille homo erat filius Dei: haec autem gratia simpliciter loquendo, finita erat, sed quodammodo infinita. Ad cuius euidentiam secundum illud est, quod finitum, & infinitum circa quantitate intelligitur, ut patet per Philo. in 1. Physicorum. Est autem duplex quantitas. scilicet dimensua, quae secundum extensionem consideratur, & uirtualis, quae attenditur secundum intentionem. Virtus enim rei est ipsius perfectio, secundum illud Philo. in 7. Physicorum. Vnum quodque perfectum est, quatenus attingit propriae uirtuti. Et sic quantitas uirtualis uirtutis uirtutis. Vtraque autem quantitas per multa diuersificatur: nam sub quantitate dimensua continentur longitudo, latitudo, & profunditas, & numerus in potentia. Quantitas autem uirtualis in tota distinguitur, quot sunt naturae, uel formae, quarum perfectionis modus totam mensuram quantitatis facit. Contingit autem id quod est secundum unam quantitate finitum, esse secundum aliam infinitum. Potest enim intelligi aliqua superficies finita secundum latitudinem, & finita secundum longitudinem: patet et hoc si accipiat una quantitas dimensua, & alia uirtualis. Si enim intelligatur corpus album infinitum, non propter hoc albedo in se in finita erit, sed solum extensio, & per accidens, poterit enim aliquid album inueniri, pater nihilominus idem, si uerba: quantitas sit uirtualis. Nam uno & eodem diuersa quantitas uirtualis attendi potest secundum diuersas rationes eorum quae de ipso praedicantur: sicut ex hoc quod dicitur ens, consideratur in eo quantitas uirtualis quantum ad perfectionem essendi: & ex hoc quod dicitur sensibilis, consideratur in eo quantitas uirtualis ex perfectione sentiendi, & sic de alijs. Quantum igitur ad rationem essendi, infinitum esse non potest nisi illud, in quo omnis essendi perfectio includitur, quae in diuersis infinitis modis uariari potest. Et hoc modo dicitur solus Deus, finitus esse secundum essentiam, quia eius essentia non limitatur ad aliquam determinatam perfectionem, sed in se includit omnem

Et dist. 18. ex Parra. 8.

Cap. 3. no. 8.

Cap. 3. circa med. co. 3.

In lib. 2. Cur Deus Homo. ad 14. & 15.

Co. 15. to. 1.

Con. 18. to. 1.

B. 736.

In princ. corp. scilicet.

per illud dicitur omnia manu eius.

omnem modū perfectionis, ad quē ratio entitatis se extendere potest. Et iō ipse est infinitus sūm essentia, hęc aut infinitas nulli creature competere potest: nā cuiuslibet creature esse est limitatū ad perfectionē proprię speciei. Si ergo intelligatur aliqua animasē sibilis, q̄ habeat in se quicquid potest concurrere ad perfectionē sentiendi qualitercūque, illa quidē anima erit finita sūm essentia, quia esse suū est limitatū ad aliquā perfectionē essendi. s. sensibile, quā excedit perfectio intelligibilis: esset tñ infinita sūm rōnē sensibilibus, quia eius sensibilitas ad nullū determinatū modū essendi limitaret. Et similiter dico de grā habituali Chri, quod est finita sūm essentia, quia esse suū est limitatū ad aliquā speciem entis. s. ad rōnē gratię: est tñ infinita sūm rōnē gratię, quia cū infinitis modis possit cōsiderari perfectio alicuius quantū ad gratiā, nullus eorū defuit Christo, sed habuit in se gratiā sūm oēm plenitudinē, & perfectionē, ad quā ratio huius speciei, quā est gratiā, potest extendere, & hunc intellectū manifeste ponit glibidē dicens. Ad mensurā dat Deus Spiritū hominib. filio aut ad mensurā: sed sicut totū ex seipso genuit filiū suū, ita incarnato filio suo totū Spiritū suū dedit nō particulariter, nec per sub diuisionem, sed uniuersaliter, & generaliter. Et Augu. dicit ad Dardanum, q̄ Christus est caput, in quo sunt omnes sensus, sed in sanctis quasi solus tactus est, quibus datus est Spiritus ad mensuram. Sic ergo dicendum est, q̄ gratia Christi fuit finita secundum essentiam, sed infinita fuit secundum perfectionem rationis gratię.

AD PRIMVM ergo patet solutio ex dictis.

AD II. dicendū, q̄ gratia est finita sūm essentiam, sed infinita sūm rōnē gratię. Potest. n. Deus facere meliorem essentia, quā sit essentia gratiā, nō tñ aliquid melius i genere gratię, cū gratia Christi oia includat, ad quē ratio gratiā se potest extendere.

AD III. Dicendū, q̄ capacitas creature dī sūm potentia receptibilitatis, quę est in ipsa. Est aut duplex potētia creature ad recipiendū. Vna naturalis, q̄ potest tota impleri, quia hęc nō se extendit nisi ad perfectiones naturales. Alia ē potētia obediētię sūm quod potest recipere aliquid a Deo, & talis capacitas nō potest impleri, quia quicquid Deus de creatura faciat, adhuc remanet in potētia recipiēdi a Deo. Modus aut, q̄ cretēre bonitate crescit, sequitur magis mēsurā perfectionis receptę, quā capacitas ad recipiendū.

AD IIII. Dicendū, q̄ forma est principii actus, sūm aut quod habet esse in actu, nō est possibile, qd̄ a forma cuius est essentia finita, procedat actio infinita sūm intensiōe, unde & meritum Christi nō fuit infinitum sūm intensiōem actus, finite. n. diiugebat & cognoscebat: sed habuit quandam infinitatem ex circumstantia personę, quę erat dignitatis infinita. Quanto enim maior est, qui se humiliat, tanto eius humilitas laudabilior est.

AD VINTVM dicendum, quod quāuis charitas, uel gratia uiatoris in infinitum augeri possit, nūquam tñ potest peruenire ad equalitatē gratię Christi. Quod. n. finitū aliqd̄ per continuū augmentum possit attingere ad quantūcūq; finitū, ueritatē habet, si accipiat eadē rō quantitatē in utroq; finito, sicut si cōparemus lineā ad lineā, uel albedinē ad albedinē, nō aut si accipiat alia, & alia rō quantitatis, & hoc patet in quātitate dimēsiua. Quantūcūq; n. linea augeat in lōgū, nunquā perueniet ad latitudinē superficiē, & similiter patet in quātitate uirtuali, uel intēsiua. Quantūcūq; n. cognitio cognoscentis Deum p̄ similitudinē pficiat, nunquā potest ad equalitē cognitioni cōp̄rē hēloris, quidē Deum p̄ essen-

Epist. 57. de
clinaado ad
fin. 10. 3.

tiam. Et similiter charitas uiatoris non potest adequari charitati comprehensoris, aliter. n. aliquis artificiat ad presentia, & aliter ad absentia. Similiter et q̄ tuncq; crescat grā alicuius hoīs, q̄ gratiā sūm aliq̄ particularē participationē possidet, nunq̄ potest adquare grām Chri, q̄ uniuersaliter plena existit.

AD SEXVM dicendū, quod capacitas animę Christi est finita, & potest Deus maiorem capacitatem facere, & meliorem creaturam q̄ sit anima Christi, si p̄ intellectuū separatur a uerbo. Nō tñ sequitur qd̄ possit facere meliōrē Chri, q̄ Chri habet ex alio bonitatē. s. ex uisione ad uerbum, ex qua parte eius bonitas maior intelligi non potest.

Et per hoc patet solutio ad septimum.

AD OCTAVVM dicendū, q̄ ex circumstantia personę habet aia Christi quod possit super infinita, ex quo meritū eius habet infinitatē, ut prius dictum est.

ARTICVLVS IIII.

Vnū gratia capitis cōueniat Chro sūm humanā naturā.

QVARTO queritur, utrū grā capitis cōueniat Christo sūm humanā naturā, & ut q̄ non Capitis. n. est influere in mēbra: sed Chri non influit in hoīes sūm humanā naturā p̄ spirituale istuū, qui p̄cipue ad animas p̄tinet, quia sicut dicit gl. Aug. 10. 5. Per uerbuū Dei uiuificant animas: sed per uerbuū caro factū uiuificantur corpora. ergo Chri sūm humanā naturā nō est caput ecclesię. Sed dicendū, quod Chri influit in animas effectiue sūm diuinā naturā, sed dispositiue secundū humanā. ¶ 2. Sed cōtra. Ministri ecclesię in quātū sacra dispē sant, ad uirā spūale disponūt, nā sacra est cā dispōsitiua gratię: sed ministri ecclesię nō dñi ecclesię caput. ergo nec Chri sūm hoc caput ecclesię dicit.

¶ 3. Præ. ecclesiā fuisse et si homo non peccasset, non aut uerbuū Dei humanā naturā assumptū, ut dicit qd̄ gl. sup̄ illud. 1. Tim. 1. Chri letus uenit in hunc mundū, & ecclesiā aut sine capite esse non potest. ergo Chri non est caput ecclesię sūm humanā naturā. Sed diceret quod hoīe non peccate Chri fuisse caput ecclesię inquantū est uerbuū Dei, post peccatū aut inquantū est uerbuū caro factū.

¶ 4. Sed cōtra. Ad plenā reparationē humani gnis requirit qd̄ homo nō sit debitor sue salutis alicui, cui prius non fuisse, & p̄ hoc ut Antel. dicit in lib. Cur Deus homo, reparatio per angelū fieri nō potuit: sed si Chri an peccatū fuisse caput ecclesię solū inquantū est uerbuū, homo an peccatū nulli creature debitor fuisse pro sua salute, est autē post peccatū debitor Chro secundū humanā naturā, si secundū eā est caput. ergo ut quod non sit plena reparatio humani generis facta, qd̄ est incōueniens.

¶ 5. Præ. Boni angeli & hoīes ad unā ecclesiā pertinent: unius aut ecclesię vnū ē caput. cū ergo Chri nō sit caput bonorū angelorū, qui nunq̄ peccauerunt, nec sunt ei in natura conformes, ut qd̄ nec hoīum caput secundum humanā naturā existat.

¶ 6. Præ. Caput est corporis mēbrū: sed Christus ut nō est mēbrū ecclesię, quia mēbrū parauit ut nō est mēbrū ecclesię, & per consequens imperfectionem. ergo Christus non est caput ecclesię.

¶ 7. Præ. Secundū Philo. in 3. de Alilibus. Cor est principii sensuū, & motus, & uita. Si igit rōnē spiritalis influentię Chro aliquid nomē debet, magis debet ei nomē cordis q̄ capitis, p̄cipue cū caput a corde recipiat. Chri aut a nullo ecclesię mēbro.

¶ 8. Præ. ecclesiā est congregatio fidelū: sed Christus non habuit fidem. si ergo Christus sit caput ecclesię, non erit caput conformē mēbris, quod est contra rationem capitis.

¶ 10. Præ.